

Vabariigi Valitsuse korralduse „Kaitseväe keskpõlügeni riigi eriplaneeringu kehtestamine ja nõusoleku andmine Natura erandi kohaldamiseks“ eelnõu SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse korraldusega kehtestatakse Kaitseväe keskpõlügeni riigi eriplaneering (edaspidi *KVKP riigi eriplaneering*) ja antakse nõusolek Natura erandi kohaldamiseks. KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamise aluseks on planeerimisseaduse (edaspidi *PlanS*) § 53 lõige 1 ja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 45 lõige 3 ning kehtestamine on kooskõlas KeHJS § 45 lõikega 4.

Eelnõu valmistas ette Kaitseministeeriumi innovatsiooni osakonna keskkonnapoliitika ja ruumilise planeerimise juht Kadri Auväär (kadri.auvaart@kaitseministeerium.ee) ning õigusosakonna õigusteeninduse nõunik Meelika Väravas (meelika.varavas@kaitseministeerium.ee). Eelnõule tegi normitehnilise kontrolli õigusloome valdkonna juht Guido Pääsuke (guido.paasuke@kaitseministeerium.ee).

Eesti riigikaitse põhineb esmasel iseseisval kaitsevõimel ja kollektiivkaitsel, mille tagab Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (inglise keeles *North Atlantic Treaty Organization*, edaspidi *NATO*) liikmelisus. Esmase iseseisva kaitsevõime tagamiseks on Kaitseväe üks ülesannetest tagada ajateenijate ja reservväelaste sõjaline väljaõpe ning üksuste esmane kaitsevalmidus. Selleks on vajalik püsivate väljaõppealade olemasolu. Lisaks on uute harjutusvõimaluste loomine oluline ka Eestisse saadetud NATO liikmeriikide relvajõudude üksuste võitlusvõime hoidmiseks.

Lähtudes eeltoodust on KVKP riigi eriplaneeringu algatamisel kehtinud Vabariigi Valitsuse 24.01.2013. a. heaks kiidetud riigikaitse arengukavas 2013–2022 maismaaoperatsioonide puhul ette nähtud luua kiirreageerivad jalaväebrigadid, arendada soomusmanöövervõimet ja tugevdada tankitõrjet. Kehtiv riigikaitse arengukava 2022-2031 näeb ette mahukaid investeeringuid KVKP taristu välja ehitamiseks kooskõlas KVKP riigi eriplaneeringuga.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on kehtestada KVKP riigi eriplaneering, millega määratakse KVKP-le riigikaitse ehitiste ehitusõigus ning lahendatakse muud planeerimisseaduse § 126 lõikes 1 nimetatud ülesanded, mis on vajalikud kaitseministri 22.03.2016 käskkirjaga nr 122 kinnitatud KVKP arendusprogrammi (edaspidi *arendusprogramm*) elluviimiseks, ja anda nõusolek Natura erandi kohaldamiseks. KVKP riigi eriplaneering on vajalik tagamaks riigi sõjalise kaitse võime toimimiseks ja jätkuvaks arenguks vajaliku väljaõppe toimumine.

KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamisega peatub Kuusalu Vallavolikogu 31.08.2004 otsusega nr 45 kehtestatud „Suru, Pala, Tõreska ja Kolgu külas rajatava Kaitseväe

keskpolügooni detailplaneering“¹ ja Kuusalu Vallavolikogu 27.05.2015 otsusega nr. 22 kehtestatud „Kaitseväe keskpolügooni osalise territooriumi detailplaneering“².

3. Eelnõu sisu

Eelnõu I osas antakse ülevaade KVKP riigi eriplaneeringu koostamise olulisematest asjaoludest, sh põhjustest KVKP riigi eriplaneeringu koostamiseks. Samuti antakse korralduse I osas ülevaade planeeringu koostamisega samaaegselt läbi viidud mõjude hindamise tulemustest, tutvustatakse planeeringu ülesehitust ning esitatakse ülevaade planeeringu koostamise menetluse käigust. Eelnõu II osas tuuakse välja peamised kaalutlused, millest KVKP riigi eriplaneeringu koostamisel ja esitatud seisukohtadele vastamisel lähtuti. Nõusoleku andmist Natura erandi kohaldamiseks on käsitletud seletuskirja punktis 4.

3.1. KVKP riigi eriplaneeringu elluviimine

KVKP riigi eriplaneering määrab KVKP alal tingimused väljaõppetegevuseks vajalike objektide projekteerimiseks ja rajamiseks. KVKP riigi eriplaneering on aluseks ehitusloa väljastamiseks ja ehitusprojektide koostamiseks. KVKP riigi eriplaneeringus määratud krundi moodustamisega seotud katastritoimingute tegemise aeg ei ole välistavaks teguriks ehitusloa väljastamisel, kuna see on väga ajamahukas ning hakkaks segama väljaõppetegevuseks vajalike objektide rajamist. Seega ei pea enne ehitusloa taotlemist olema katastritoimingud lõpetatud. Vastavalt PlanS § 53 lõikele 3 kaotab KVKP riigi eriplaneering kehtivuse, kui seda ei ole selle kehtestamisest arvates viie aasta jooksul asutud ellu viima. KVKP riigi eriplaneeringu kohaselt loetakse planeeringu elluviimise alustamiseks raadamistöödega alustamist, ehitusloa taotlemist või mõne muu KVKP riigi eriplaneeringuga kavandatud tegevuse läbiviimist, mis ei eelda planeeringu seletuskirja ptk-is 4.1. kirjeldatud hüvitusmeetmete rakendamist. Kõik varasemalt kehtestatud detailplaneeringud riigi eriplaneeringu alal KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamisel peatuvad. Kavandatava tegevusega seotud riigiteede ristumiskohtade rajamiseks ja tehnovõrkude riigimaale paigaldamiseks tuleb lähtuvalt ehitusseadustiku § 99 lõigetest 2 ja 3 küsida Transpordiametilt projekteerimistingimused ja projekt Transpordiametiga kooskõlastada.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Korraldus arvestab Euroopa Nõukogu 21.05.1992 direktiiviga 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kohta (edaspidi *direktiiv 92/43/EMÜ*). Direktiivi 92/43/EMÜ eesmärk on aidata tagada Euroopa Liidus bioloogiline mitmekesisus, kaitstes looduslike elupaiku ning looduslike looma- ja taimeliike. Eesmärkide täitmiseks on direktiivist lähtuvalt loodud maailma suurim ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mis koosneb erikaitsealadest, mille Euroopa Liidu riigid on määranud. Natura 2000 võrgustiku osaks sätestati direktiiviga 92/43/EMÜ ka Euroopa Parlamendi 30.11.2009 direktiiviga 2009/147/EÜ, loodusliku linnustiku kaitse kohta (edaspidi *direktiiv 2009/147/EÜ*) alusel valitud linnualad. Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõike 2 kohaselt tuleb igal liikmesriigil

¹ Suru, Pala, Tõreska ja Kolgu külas rajatava Kaitseväe keskpolügooni detailplaneering. AS K&H, töö nr 02 DP 45, Tartu 2004. Kättesaadav Kaitseministeeriumis ja Kuusalu Vallavalitsuses

² Kaitseväe keskpolügooni osalise territooriumi detailplaneering. Ramboll Eesti AS, töö nr 2012_0082, Tallinn, 2015. Kättesaadav Kaitseministeeriumis ja Kuusalu Vallavalitsuses

võtta kasutusele vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi 92/43/EMÜ eesmärkide täitmist.

Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõige 3 kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

Kooskõlas direktiivi 92/43/EMÜ sättega (artikkel 6 lõige 3) viidi KVKP riigi eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise osana läbi Natura mõju hindamine, mis jõudis järeldusele, et KVKP riigi eriplaneeringuga kavandatav tegevus võib ka leevendusmeetmete rakendamisel mõjutada Põhja-Kõrvemaa linnuala ja Ohepalu linnuala osasid kaitse-eesmärke: must-toonekurge, kaljukotkast ja metsist.

Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 6 lõige 4 sätestab, et kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kooskõlas direktiivi 92/43/EMÜ sättega (artikkel 6 lõige 4) koostati KSH osana hüvitusmeetmete kava üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel KVKP riigi eriplaneeringu ellu viimiseks.

Korralduse eelnõu I osas, mõjude hindamine, on esitatud kokkuvõtte mõjude hindamise tulemustest, sh Natura mõju hindamise tulemustest. Eelnõu II osa punktis 4 „Natura erandi kohaldamine“ on käsitletud pikemalt hüvitusmeetmete kavandamist. Ühtlasi on esitatud asjakohased viited teema käsitlusele KVKP riigi eriplaneeringu aruandes ning toodud välja, et KVKP riigi eriplaneeringu ellu viimist võib alustada pärast hüvitusmeetmete rakendamist ja selgitatud, mida loetakse hüvitusmeetmete rakendamiseks.

5. Korralduse mõjud

KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamine parandab sõjalise väljaõppe võimalusi, eelkõige soomusmanöövervõime välja arendamist, ning toetab NATO liikmesriikide relvajõudude üksuste pikaajalist kohalolekut Eestis. Korralduse rakendamine on olulise positiivse mõjuga riigi julgeolekule ja kaitsevõimele.

Tegemist on olemasoleva ja kasutuses oleva Eesti suurima sõjaliseks väljaõppeks kasutatava püsiva harjutusväljaga, mille asukoht on kinnitatud kehtiva Harju maakonnaplaneeringuga

2030+.³ Samuti on planeeringuala kajastatud Kuusalu valla üldplaneeringus.⁴ Seepärast ei mõjuta KVKP riigi eriplaneeringu vastu võtmine regionaalarengut, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste töö korraldust. KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamisel peatuvad planeeringu alal seni kehtivad Suru, Pala, Tõreska ja Kolgu külas rajatava Kaitseväe keskpõlügeni detailplaneering (kehtestatud 2004.a) ning Kaitseväe keskpõlügeni osalise territooriumi detailplaneering (kehtestatud 2015.a). KVKP riigi eriplaneering täpsustab planeeringualaga kattuvat alal Kuusalu valla üldplaneeringut. Lähtuvalt PlanS § 53 lõikest 2 tuleb KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamisest arvates 60 päeva jooksul kanda vastavad muudatused nimetatud planeeringutesse.

Riigi eriplaneeringu elluviimisega kaasnevate mõjude hindamiseks viidi läbi keskkonnamõju strateegiline hindamine, mille käigus hinnati olulisi kaasnevaid mõjusid ning töötati välja olulist mõju leevendavad meetmed. KSH osana teostati ka Natura mõju hindamine. Kuna kõiki eeldatavaid ebasoodsaid mõjusid Natura 2000 võrgustikule ei ole võimalik leevendada, töötati planeeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus välja hüvitusmeetmed, mille rakendamisega tagatakse Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe säilimine. KSH osana välja töötatud hüvitusmeetmete seas on muuhulgas mitmed uute kaitsealade loomised või alade kaitse-eeskirja muutmised. Erinevate kaitse-eeskirjade menetlemine on Keskkonnaameti tööülesanne, mistõttu mõjutab see antud asutuse tööplaani.

6. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja muu korraldusega seonduv

KVKP riigi eriplaneeringu menetluse käigus on materjal kooskõlastatud kõigi asjaomaste ministriumite ja asutustega ning küsitud arvamust huvitatud isikutelt ja asutustelt. Käesolev eelnõu esitati lähtuvalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikest 1 eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile ja Eesti Linnade ja Valdade Liidule. Kooskõlastusringil esitas ettepanekud vaid Keskkonnaministeerium ning nendele vastavalt on eelnõud ja seletuskirja täiendatud.

KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamise korralduse eelnõu kooskõlastamiseks anti võimalik minimaalne tähtaeg, kuna teadaolevalt ei ole pärast avalikustatud KVKP riigi eriplaneeringu kooskõlastamist üleval vaidluskohtasid. Arvestades pingelist julgeoleku olukorda on ülimalt oluline luua maksimaalselt kiiresti juurde harjutamise võimalusi, mis toetaks NATO liikmesriikide relvajõudude üksuste pikaajalist viibimist Eestis ning võimaldaks harjutamist relvasüsteemidega, milleks KVKP riigi eriplaneeringu alal, aga ka Eestis tervikuna, hetkel kehtivate planeeringute kohaselt võimalus puudub.

2022. aasta juuni teises pooles toimub NATO Madriidi tippkohtumine, millelt ootab Eesti otsuseid NATO kohaloleku tugevdamise kohta NATO idatiival, sh Eestis. Liitlasriikide üksuste Eestisse juurde toomise oluliseks eelduseks on neile lahingvalmiduse hoidmiseks vajalike tingimuste olemasolu. Siin on kandev roll just arendusprogrammi kohaselt välja arendatud KVKP-l, mille eelduseks on omakorda KVKP riigi eriplaneeringu kehtestamine.

---

³ <https://maakonnaplaneering.ee/maakonna-planeeringud/harjumaa/harju-maakonnaplaneering-2030/>

⁴ <https://www.kuusalu.ee/kehtivad-uldplaneeringud>

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus on teinud ettevalmistusi, et planeeringu kehtestamisel oleks võimalik koheselt alustada planeeringuga kavandatu ellu viimist. Koostatud on projekt I etapi välja ehitamiseks, olemas on selleks vajalikud eelarvevahendid ning esitatud autoriseeringu taotlus NATO kaasfinantseeringu saamiseks. Samuti on rakendatud Natura hüvitusmeetmed (keskkonnaminister on otsustanud hüvitusmeetmete kavas toodud I etapi ellu viimise eelduseks olevad kaitstavate loodusobjektide algatamised või laiendamised), mis on harjutusvälja I etapi väljaehitamise alustamise eelduseks.